

اشاره

من طی سال‌های ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۸ دانش‌آموز دبیرستان کزازی کرمانشاه بودم و خاطرات تلخ و شیرین آن ایام همواره در ذهنم زنده است. اکنون دبیرستان کزازی به موزه آموزش و پرورش تبدیل شده است. در پی درخواست **مسعود جوادیان** همکلاسی آن دوران و سردبیر رشد آموزش تاریخ، مأموریت یافتم تا برای تهیه گزارشی از موزه فوق به آنجا بروم. این گزارش، حاصل آن بازدید است.

موزه آموزش و پرورش کرمانشاه

در یکی از روزهای بعد از تعطیلات نوروزی به همراه **محمدعلی علوی کیا** یکی از مؤلفان کتاب ارزشمند «تاریخ آموزش و پرورش نوین کرمانشاه» به موزه آموزش و پرورش، در خیابان مدرس (سپه سابق) واقع در ضلع شرقی مسجد جامع کرمانشاه، رفتیم. در بدو ورود به محوطه موزه غبار خاطرات چهل ساله از ذهنم زدوده شد و لحظاتی خود را در سال‌های نوجوانی و جوانی، در حال و هوای دبیرستان آن روز احساس کردم. اما دریغ؛ شور و

نشاط و هیاهوی آن زمان کجا و فضای ساکت و بی‌روح ساختمان نیمه‌متروکه و به حال خود رها شده کنونی کجا! غیر از بخشی از ساختمان آموزشی و کلاس‌های مدرسه که اینک ضمیمه محوطه بازسازی شده مسجد جامع گردیده و نیز ساختمان اصلی موزه که توسط سازمان میراث فرهنگی بازسازی شده است، بقیه بنا تقریباً به همان صورتی است که چهل سال قبل بود، با این توضیح که آثار گذر زمان و فرسایش در همه جای آن محسوس است، به‌ویژه در محوطه بیرونی و حیاط که علف‌های هرز از شکاف‌های آسفالت بیرون زده و تلاش در رویش دوباره در آغاز بهار دارند.

موضوعی که بیش از همه تأسفم را برانگیخت، وضعیت سالن آمفی‌تئاتر بناست؛ سالنی بدون هیچ ستونی در زیر سقف، که در ۱۰۷ سال پیش ساخته شده و همچنان پا بر جاست.

در آنجا شنیدیم که این سالن، هنگام تشکیل موزه مورد مرمت قرار نگرفت چون اداره کل آموزش و پرورش اعلام کرده بود که بازسازی آن را خود به انجام خواهد رساند.

موزه آموزش و پرورش کرمانشاه

باقر مقصودی

ولی این امر تاکنون به تعویق افتاده است!

دژپسند، دبیر بازنشسته‌ای که داوطلبانه و به صورت افتخاری مسئولیت نگهداری از موزه را پذیرفته است، از این کم‌توجهی نسبت به مجموعه گله‌مند بود.

به هر حال من می‌بایست فارغ از احوال شخصی و اظهار تأسف از این اوضاع به مأموریت خود و تهیه گزارش اقدام کنم. به نظرم بد نیست

نخست از کتاب «تاریخ آموزش و پرورش نوین کرمانشاه» به بیان شمه‌ای از گذشته بنا و چگونگی احداث و بانی اصلی آن زنده‌یاد مرحوم سیدحسین کزازی بپردازم.

سیدحسین کزازی

تقریباً در همان زمان که مرحوم میرزا حسن رشديه گام در راه پرسنگلاخ و دشوار تأسیس مدارس نوین در ایران نهاد مردان و زنان فرهنگ‌دوست و سخت‌کوش دیگری در شهرها و مناطق مختلف نیز در این مسیر گام نهادند و بسی مجاهدت‌ها کردند. از این مردان یکی هم سیدحسین کزازی بود که نام او برای مردم کرمانشاه نامی آشنا و افتخارآمیز است. مردی که در این عرصه تا آنجا پیش رفت که جان عزیز خود را نیز تقدیم نمود و الحق که می‌توان او را شهید راه آموزش و پرورش نوین نامید. سیدحسین کزازی فرزند **حجت‌الاسلام سیدحسین کزازی** از علما و مجتهدین کرمانشاه بود که در علم ریاضی قدیم، به‌خصوص علم اعداد تبحر داشت.

سیدحسین کزازی دو دوره از سوی مردم کرمانشاه به وکالت و نمایندگی مجلس‌های بعد از کودتای ۱۲۹۹ انتخاب شد. پیش از آن نیز مدتی رئیس معارف کرمانشاه بود.

انتخاب سیدحسین کزازی به ریاست اداره معارف کرمانشاه (بهمن ۱۳۰۰) نقطه عطفی در تحولات فرهنگی ایالت کرمانشاه بود. وی سیاست‌مداری اهل فرهنگ و از معدود روحانیون شهر بود که با معارف جدید و فرهنگ و دانش غرب آشنا بود و به واسطه اقامت در آلمان به زبان آلمانی هم

آشنایی داشت. دوران کوتاه ریاست کزازی بر معارف کرمانشاه دستاوردهای مهمی داشت که از آن جمله است:

- احداث ساختمان و افتتاح مدرسه احمدیه و سپس کزازی؛

- تأسیس مدارس جدید؛
- آموزش ضمن خدمت معلمان؛

- تأسیس مدرسه دخترانه و فراهم ساختن امکان آموزش نسوان؛ و این کاری بود که

منجر به صدور فتوای قتل او شد.

دبیرستان کزازی قدیمی‌ترین دبیرستان کرمانشاه

دبیرستان کزازی در مقایسه با دبیرستان‌های متعدد دیگری که در فاصله سال‌های ۱۳۰۷ تا ۱۳۲۰ در پایتخت و دیگر

شهرها احداث شد سرگذشتی متفاوت دارد. احداث این مدرسه مربوط به قبل از مدرسه‌سازی‌های دوره پهلوی اول است و به زمانی مربوط می‌شود که احداث مدارس جدید و گام برداشتن در راه فرهنگ و معارف و به‌ویژه پیشبرد شیوه‌های نوین آموزشی مبارزه‌ای سخت و پیگیر را طلب می‌کرد. بدیهی است که مرحوم کزازی برای تأمین هزینه‌های ساخت این دبیرستان با مشکلات بی‌شماری مواجه شد. وی برای حل معضلات مالی، تمهیداتی را به‌کار بست، از آن جمله اخذ اعانه از افراد خیر و نیز فعالیت‌هایی از قبیل به‌کارگیری هنرمندان در اجرای نمایش‌نامه‌ها و جمع‌آوری عایدات حاصل از آن.

مرحوم کزازی از بدو ورود به اداره معارف، شروع به فراهم کردن مقدمات بنای مدرسه نمود و در نهم جمادی‌الثانی ۱۳۴۰ شمسی کمیسیونی مرکب از معتمدین شهر تشکیل داد و با احمد آقاخان امیرلشکر (سپهبد امیراحمدی معروف) در این خصوص داخل مذاکره شد. سرانجام در آبان ۱۳۰۱ در منزل امیرلشکر عده‌ای از محترمین دعوت شدند و پس از خطابه مفصلی راجع به بنای مدرسه، هر یک از حاضرین پرداخت مبلغی را تقبل کردند

مدرسه‌ساز، تصاویر شهدای فرهنگی، تصاویر ورزشکاران، دوربین‌های عکاسی، دستگاه‌های تکثیر و تایپ، گرامافون‌های قدیمی و دستگاه‌های صحافی است. طبقه دوم هم شامل: نمازخانه، آبدارخانه و سالن تشکیل جلسات می‌باشد.

از آنجا که موزه آموزش و پرورش کرمانشاه در یک مدرسه قدیمی احداث شده است. وقتی به آن وارد می‌شوید، صدای فریادهای بازی‌ها، خنده‌ها و همه‌همه‌های دانش‌آموزان را می‌توانید به گوش دل بشنوید. ابزارهای به نمایش گذاشته نیز بیننده را به گذشته می‌برد و با تاریخ تعلیم و تربیت این دیار آشنا می‌سازد. به همین دلیل شایسته و ضروری است که مدیران مدارس، چه در کرمانشاه و چه در سایر استان‌هایی که از موزه برخوردارند، دانش‌آموزان خود را دست‌کم یک بار برای مشاهده به موزه ببرند. موزه آموزش و پرورش کرمانشاه، البته در مقایسه با تاریخ تعلیم و تربیت و گسترده استان نسبتاً فقیر است در حالی که توسعه آن سهل است و شدنی؛ چه، بسیاری از مدارس استان دارای ابزارها و یادگارهای فرهنگی ویژه‌ای هستند که انتقال آن‌ها به موزه می‌تواند به توسعه آن کمک کند. کتاب‌های درسی قدیمی، برگه‌های امتحانی و دفاتر مربوط، کاپ‌های ورزشی، تصاویر معلمان و دانش‌آموزان و... از این جمله است.

به علاوه، بسیاری از اشخاص حقیقی و حقوقی استان در مجموعه‌های شخصی خود اسناد و مدارکی دارند که در صورت فراخوان دادن و تشویق می‌توان به موزه اهدا شود. با رسیدگی بیشتر به موزه می‌توان آن را به جایگاه شایسته رساند و در پیشبرد فرهنگ گام برداشت.

پی‌نوشت

۱. علوی‌کیا، محمدعلی و رستمی‌گوران، محسن؛ تاریخ آموزش و پرورش نوین کرمانشاه، کرمانشاه، طاق‌بستان، ۱۳۸۴، صص ۴۸ - ۴۵.
۲. سلیمان‌محبی، دکتر محسن رستمی‌گوران، محمدعلی‌علوی‌کیا، مصیب‌حیدری، فرزانه‌برمکی، و روانشاد داریوش‌جعفری.

و در مجموع سی و چهار هزار و دویست ریال جمع‌آوری شد. سپس مجدداً کمیسیونی به نام کمیسیون بنایی تشکیل گردید و بدین ترتیب کار بنایی مدرسه شروع شد. در همین حال عده‌ای از فرهنگ‌دوستان هم تحت‌نظر کزازی با جدیت و فعالیت قابل تقدیر از طریق نمایش و اعانه و غیره، عایداتی فراهم کردند و طولی نکشید که بخش مهم بنا ساخته شد.

لازم به ذکر است که مشکل تهیه اعتبار تنها مربوط به احداث دبیرستان نبود بلکه کلیه هزینه‌هایی را که می‌بایست هر سال صرف نگهداری دستگاه فرهنگ و آموزش در آن زمان گردد نیز شامل می‌شد. چون به موجب حکمی که از

سوی وزارت فرهنگ در آن زمان مقرر شده بود، می‌بایستی بخشی از بودجه ادارات فرهنگ استان‌ها را اداره دارایی تأمین می‌کرد؛ اما اداره دارایی به واسطه اینکه این درآمد از مؤدیان مالیاتی وصول نشده است از عهده پرداخت سهم فرهنگ بر نمی‌آمد.

به هر حال دبیرستان کزازی با تحمل مشقات فراوانی که از جانب مرحوم سیدحسین کزازی و یارانش صورت گرفت بنا نهاده شد و تا سال‌ها بعد از انقلاب هم تحت مدیریت مدیران و معلمان مجربی که از سوی مسئولین اداره فرهنگ جهت خدمت در این دبیرستان ماندگار انتخاب می‌شدند. به فعالیت آموزشی خود ادامه داد.

موزه

چنانکه ذکر شد فعالیت این مدرسه از سال ۱۳۰۷ تا چند

سال بعد از انقلاب ادامه داشت تا اینکه در سال ۱۳۸۸، در زمان مدیریت آقای **جلال امینی** مدیرکل وقت آموزش و پرورش، به همت جمعی از فرهنگیان فرهیخته کرمانشاه و به کمک اداره کل میراث فرهنگی کرمانشاه بازسازی شد و به تأسیس موزه آموزش و پرورش کرمانشاه اختصاص یافت.

موزه از دو بخش اصلی تشکیل شده است:

۱. سالن چندمنظوره برای نمایش، سخنرانی و امتحانات.
۲. بخش اصلی موزه در دو طبقه که هر طبقه به بخش‌های فرعی دیگری تقسیم شده است. طبقه اول که اسناد و تصاویر می‌باشد شامل: تصاویر هنرمندان فرهنگی، تصاویر خیرین

